



Alexandre Dumas ml.

---

# SEN LETNÍ NOCI

ALEXANDRE DUMAS ML.

EKNIYKZ.SK



Sen letní noci by ekniyzk.sk is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

# Obsah

Sen letní noci

I



## SEN LETNÍ NOCI

---

Snídali jsme v zámku c...ském u té krásné paní F...ové tak pohostinské klidem, kteří mluví, snad naposledy. Bylo to za krásného dne počátkem zří; vraceli jsme se v otevřeném kočáře do Paříže, Jakub de Feuil a já. Poněvadž všichni znají Jakuba de Feuil, jehož poslední opera Hero měla tak velký úspěch předešlé zimy, spokojím se tím, že jej jmenuji.

Měli jsme uraziti jen asi dvanáct kilometrů a hovořili jsme důvěrně o všemožných věcech na zdař bůh, jak to bývá mezi vrstevníky, kteří se dlouho znají a kteří vědí, že se shodují o důležitých věcech životních.

Když náhle vyjel kočár z lesíku, který nám zakrýval obzor, octli jsme se na úbočí, odkud jsme viděli Seinu, jež se vinula do nedohledna s odlesky hlazené oceli na slunci, jež počínalo sestupovali. Dvě nebo tři lehké loďky se klonily svou roztaženou plachtou pod prvními podzimními vánky a ztrácely se bezprostředně ve dvou kovových bělostech nebe a řeky; v pozadí velké pláně poseté domy, které se červenými střechami podobaly hříčkám dítěte, několik velkých továrních komínů a několik lesíků.

Ostrov... se rozkládal u našich nohou uprostřed řeky a jeho vysoké topoly třásly svým zeleným stínem ve vodě, jež přijímala v přestávkách temnější tóny tu a tam prostoupené několika paprsky slunce pronikajícího větvemi.

„Krásné místo,“ řekl mi najednou Jakub.

„Vy ho neznáte?“

„Ne.“

„To jest ostrov ...“

„Jak! to jest ostrov ...? Ah! ale ano... Zastavte, kočí! Poznávám jej teprve tu, naopak. Jaká to doba! Je tomu padesát let, co jsem neměl příležitosti tudy jíti. Padesát let! Bylo mi čtrnáct nebo patnáct let, když jsem sem přišel naposledy. Padesát let! Jak to utíká! Ano, tu jest pramice, loďka otce Ondřeje; vodní mlýn, v jehož proudu bych se byl málem utopil; chatrč na ostrově... Chcete, abychom sestoupili, abych obnovil známost s těmito milými místy plnými vzpomínek?“

Sestoupili jsme a cestičkou, která se klikatila po svahu, přišli jsme k řece, vedle loďky polovytážené na svah.

„Věru jest to totéž,“ řekl Jakub. „Nic se nezměnilo; není to již totéž listí, ale jsou to tytéž stromy; není to již táž voda, ale jest to táž řeka.“

A umlkl, trochu se zasmušil jako všichni ti šedesátiletí, když vzpomínají. Přiblížil se k mladé ženě tlusté a červenolící v šatech z modrého vybledlého plátna, jež seděla na židli a pletla hlídajíc

dítě dva a půl roku staré, které házelo kameny do vody a někdy padalo zpětným odrazem. Na každý hozený kámen štěkal malý psík a při každém upadnutí přišel lízati dítě, jež se smálo.

„Kde jest převozník?“ řekl Jakub této ženě.

„To jsem já, pane,“ odpověděla.

A zvedla se, položila práci na židli a kráčela k loďce, do které odnesla malého, jenž jí seděl na ruce a jenž se nepodivil tomuto počínání, kterému byl zvyklý. Když pes viděl ten pohyb, utekl do loďky štěkaje radostí.

„Beru ho vždycky s sebou,“ řekla matka posazujíc dítě na dno loďky, „beze mne by se brzy utopil. Včera večer ještě vylovili jednoho muže; proud je zde prudký.“

„Vím to,“ řekl Jakub.

A svlékl kabát, zahrnul rukávy košile, chopil se vesel dodávaje:

„Hned vás převezu. To mi připomene mé mládí. Co se stalo s otcem Ondřejem, dřívějším převozníkem?“

„To byl můj dědeček. Je to jistě čtyřicet let, co zemřel. Znal jste jej, pane?“

„Ano, přicházel jsem sem někdy v neděli, když mi bylo asi dvanáct let, a mou největší zábavou bylo robiti řemeslo otce Ondřeje. Dovolil mi to, tu se posadil a tu mne bavil.“

„Jeho syn je můj otec a nyní je mu tolik let, kolik bylo otci Ondřejovi, když jste ho znal. Já jsem



se vdala za syna jeho synovce, který je vinařem a rybářem tam, kde vidíte dům s plotem a čtyřmi kaštany.“

„Ukládáte stále své nástroje, sítě a všechno rybářské náčiní do chatrče tam na ostrově?“

„Stále.“

„Lze vejíti do chatrče?“

„Jak račte.“

Přistáli jsme. Jakub byl velmi vyčerpán a ukázal se dosti srdnatým. Přehodil kabát na levé ramě, sundal klobouk, utřel si čelo a podíval se kolem sebe vdechuje plnými prsy čistý vzduch a vzpomínky. Převozníková přistoupila k jiným ženám, které věšely prádlo na šňůrách natažených od stromu ke stromu, aniž by odvrátila oči od svého malého, jež nechala v loďce na ploché dutině.

„Představte si, můj milý,“ řekl mi Jakub, „že v roce 1837 mi bylo třináct let a že jsem bydlil v Svaté Barboře. Můj otec a matka bydlili v Bordeaux, kam jsem jezdil na prázdniny. Ale v neděli, když jsem nebyl po škole, a já jsem byl zřídka, protože jsem rád pracoval šest dní za volnost sedmého, v neděli mi různí přátelé rodiny dali možnost odejiti. Mezi těmito přáteli byla žena přes třicet pět let stará, vdova, ještě hezká, sňatkem příbuzná s mou matkou a která měla dceru o pět let starší než já, s níž jsem byl takřka vychován a jež na mne činila dojem ne-li velké sestry, tedy aspoň sestřenice. Jmenovala se Alžběta

a různé zkratky jména se sloučily v malé přezdívce Zaza.

Byla štíhlá, drobná, bledá, měla velmi bílou pleť, krásné černé oči, pod nimi stále kruhy, trochu velká ústa odkrývající nádherné zuby, a kaštanové vlasy, jež splývaly až k zemi. Zpívala obdivuhodně. Měla hlas trochu zastřený, který dává někdy těm, kdo poslouchají, vnitřní chvění. Nepodivil bych se tomu, že tento podivný hlas měl vliv na mé povolání a že snad jím se mi objevil hudební cit. Velmi pohodlná, velmi snívá tímto blouzněním, dívka z roku 1830, jež dnes úplně vymizela a kterou vyjádřily verše Lamartinovy a melodie Schubertovy. Matka a dcera se zbožňovaly. Osmnáct nebo dvacet tisíc liber renty jim usnadňovalo hlavně v této době život. V zimě malé týdenní návštěvy, jichž jsem se neúčastnil, ale o nichž jsem v neděli slýchal mluvit. V létě po měsíci květnu do patnáctého října dům tamto na návrší; je viděti střechu skrze stromy.“

„Je to paní, které nyní patří dům, jehož střechu je viděti tam uprostřed lip?“

„Ten patří mudrlantu panu M ...; znáte jej?“  
„Ne.“

„To je zvláštní; jest velmi znám.“

Jakub učinil pohyb, který ukazoval na tuto hodnou ženu, jak litoval, že neznám pana M ..., a pokračoval:

„Někdy, když jsem měl dobré známky, hlavně v měsíci červenci mi bylo dovoleno odejiti z koleje v

sobotu večer. Zahradník paní S... přicházel pro mne a bral mne sem, kde jsem spal. Měl jsem tedy celou neděli volnou a ztrávil jsem ji na ostrově, projížďkou v loďce, koupáním, rybařením, provozováním řemesla převoznického. Zdálo se mi, že dýchám volností. Zaza chodila často se mnou. Posadila se na ostrově s knihou. Její matka zatím přijímala návštěvy, které by nám byly nudné. V té době jsem spatřil po dvě nebo tři neděle u snídaně velkého, mladého plavého muže, bledé tváře se zarůžovělými lícemi, světlým vousem, Gastona V..., velmi hezkého hochy, velmi uhlazeného, velmi jemného, úzkého v ramenou, jenž špatně dýchal. Ve dnech, kdy jsem ho vídal, nebyla mi Zaza družkou na ostrově. Chtěla se vdáti za tohoto mladého muže, proti kterému sňatku se stavěla paní S..., protože nápadník byl souchotinář, což jen zvyšovalo Zazinu lásku. Co chce dcera, chce její matka. Sňatek se tedy uskutečnil, ale to není, co vám chci vyprávěti.

Dni strávené na ostrově mi nedostačovaly. Mým snem bylo zůstat zde jednu noc zcela sám, v této chatrči, jako Robinson, jehož příběhy jsem právě četl. Zdálo se mi, že po tomto okamžiku budu mužem. Na ostrově byli často záškodníci; zatkli tu někdy tuláky. Mohl jsem se vydati v nebezpečí; chtěl jsem vědět, budu-li mítí strach.

Jednou v noci, když všichni usnuli, opustit jsem zcela tiše dům; přišel jsem na cestu, kterou jsme sestupovali; svahy obou břehů byly tiché a opuštěné.

Odvázal jsem loďku a plul jsem děláje co možná nejméně hluku. Zářící měsíc se vznášel ve výši jako světelný míč perletuje nebe a tak ohromný blízko čáry obzoru, že se zdál jen několik milí vzdálen a že by dítě ho mohlo žádati. Bylo jasně viděti jako za plného dne, ale bylo větší ticho.

Proč příroda nezůstala konečně tak? Proč vyšlo slunce se všemi bédami, jež přivádí? Věčná noc jako tato by stačila světům a duším. Ano tázal jsem se sám sebe, jak přijde slunce zhasnouti tuto velkolepou svítlnu a kudy proto přijde. Byl jsem žádostiv viděti tento zápas. A zpíval jsem si Belliniovo „Casta diva“ a opakoval jsem si Vergiliovo „Per amica silentia lunae“, což jsem počínal lépe chápati, atd., atd.

Položil jsem se na zem na otepi slámy, jež byly v této chatrči, jejíž dveře jsem nechal otevřeny, a přemýšlel jsem o hvězdách, a vy uhodnete všechny myšlenky elementární filosofie, kterou jsem tvořil před tímto velkolepým obrazem, v této samotě sobě samému a jež mne konejšila až do svítání.

Na neštěstí, je-li stále přítomna vnější příroda, lidská příroda jest také stále přítomna, a já jsem byl zvyklý ve Svaté Barboře jíti spat v devět hodin a spáti ihned se zařatými pěstmi. A když byla jedna hodina z rána, nepoutaly se již mé myšlenky a mé básně tak dobře; stávaly se nejasné a nezřetelné; věci ztrácely své tvary, myšlenky svůj smysl; cítil jsem, že můj duch a také mé tělo klouzaly v tom, co již není. Mnoho jsem zápasil, mládí se domáhalo svých práv;

zkrátka, usnul jsem a úplně jsem povolil spánku, když jsem byl náhle vyrušen šepotem a dušeným smíchem, které mne vzkřísily k mé jasnovidnosti. Tento nejasný šum mne probudil jako rána z děla. Měl jsem strach, abych řekl všechno. Poslouchal jsem. Hlasy a smích se blížily; přicházely zleva s proudem řeky.

Přicházely ze země nebo z vody? Přicházely zřetelně z vody nebo z nad vody. Neslyšel jsem, že někdo jde. Myslil jsem na okamžik, že zvěděli u paní S... o mém odchodu, že mne hledají, že uhodli, kde jsem, vidouce převoznickou loď přiřazenou k ostrovu, že mne hledají na druhém konci a že lehký vánek noční mi přinášel šum lidí, kteří se dorozumívali, aby mne vyslídili. Stále mi tlouklo srdce. Výbuch smíchu mi prozradil ženu mezi těmi, kdo šeptali. Byla to bez pochyby Zaza se zahradníkem. Zpozorovala asi, že jsem v chatrči, poněvadž světlo měsíce prohledávalo a postříbřovalo všechny úkryty, a smála se při myšlence na přepadení, jež mi způsobí. Zatím mne nemohli viděti; byl jsem ukryt za prkny chatrče a díval jsem se mezerou, kterou nechala tloušťka stěžeji mezi prkny a dveřmi.

Skoro ihned jsem zaslechl hřmot těla padajícího do vody. Smích se zdvojnásobil, byl mnohem silnější; odpovědělo mu: pst!; nastalo ticho; potom opět hřmot jiného těla padajícího do vody nebo spíše plynoucího ve vodě. Byla to nehoda? Byl to zločin?

Nežádal jsem, leč dramatisovati. Ale kdyby to byl zločin nebo nehoda, nebylo by toho smíchu. Spatřil jsem, stále skrze prkna, prázdnou jolu se širokými boky, barvy světlého dubu, jejíž obě vesla volně plynula. Vzadu malá plošina zakrytá červeným plátnem, odkud se mohlo potápěti se do vody. Vespod, zevnitř žebřík připevněný místo kormidla. Trochu dále, v zrcadlení vlnek, jež pád posledního těla vzbouřil a rozzářil jako strany křišťálového čepu, rozeznal jsem dvě hlavy, hlavu muže s dlouhým černým vousem a vlasy docela ostříhanými jako nespokojenec, jak se tehdy říkalo, a hlavu ženy, plavou, s rozpuštěnými vlasy, která pomalu plynula za ní. Byli to docela jistě muž a žena uprostřed vody v noci, aby měli veškerou svěžest vzduchu, úplnou volnost v lázni, všechno účastenství samoty a pro něž nebe a země by byly tím, čím jsem je chtěl mítí já pro sebe. Zadržoval jsem dech stále více. Byl jsem úplně celý ve svých očích; nehýbal jsem se, nechtěl jsem již rušiti tohoto muže a tuto ženu v jejich dovádění jako jsem nechtěl býti rušen ve svém pozorování. Jola plujíc trochu napříč plynula před vchodem do mé chatrče a já jsem mohl snad rozeznati a poznati tahy obou koupajících se, kteří ji následovali a kteří nemohli býti leč domácí obyvatelé. Muž ploval jako opravdový mořský bůh, prsa skoro úplně nad vodou, s krásnými světly, jež měsíční záře nechávala běhati po jeho ramenou a po jeho pažích. Najednou se ponořil pod svou družku,

jež mu podávala ruce; uchopil ji a oba zmizeli. Několik vteřin jsem viděl jen vous.

„Byl měsíc přejasný a hrál si na vlnách“, jak pravil básník Orientálů. Obě hlavy se opět objevily společně, jedna vedle druhé, zahaleny ve vlasech ženiných a splynulé v polibku vynesené z hlubin proudu. Tato žena jako muž zdála se býti zde ve svém pravém živlu. Teď, ať již pocítila potřebu odpočinouti si, ať již její smyslnost chtěla nahraditi laskání vody laskáním vzduchu, vyprostila se svému druhu a dlouhým náručím chytajíc malý žebřík připevněný vzadu na jole, vylezla na dva nebo tři stupně, usedla na chvíli na posledním a když otrásla vlasy hodivši paže nazad a zkříživši je pod hlavou natáhla se na plošině nechávajíc nohy viseti podél žebříku. Jen špička jejích nohou se nořila do vody. Učinil jsem bezděky zpětný pohyb: byla nahá.

Na štěstí mne nemohla tato Diana viděti a proněnití mne v jelena, a já ji pozoroval s tlukotem srdce, který bylo by lze slyšeti v tichu této noci. Tato živá skutečnost, kterou mohu srovnati jen se sochami, které jsem spatřil a zkoumal v museích se žakovskou zvědavostí, byla by snesla srovnání se vším, co jsem viděl nejdokonalejšího. Pochopil jsem ihned všechnu řeckou estetiku. Je to neslýchané, co jsem pochopil v té noci! A měsíc dával tomuto krásnému nehybnému tělu průsvitné tóny mramoru, úběle, opálu, a loďka tiše plynula. Ani šumu, ani vánku v celé přírodě. Muž, jenž zůstal na jistou

## SEN LETNÍ NOCI

vzdálenost od joly, počal plouti na vlnách až mohl chopiti rukama obě malé nohy své družky a přitisknouti je pomalu na rty. Když pak toto krásné stvoření napialo nohy pod tímto polibkem, odstrčil ji prudce a loďka se vzdálila kolébajíc se tímto nárazem, bez něžž ona učinila pohyb. „S bohem,“ zvolal náhle na ni. A plul proti proudu, jako by jí chtěl uniknouti. „Na shledanou na měsíci,“ odpověděla mu a s kočičí mrštností a ohebností se vytáhla na plošinu a zabodla hlavu do měsíčního odlesku, který se majestátně šířil vedle ní a do něžž uprostřed udělala díru jako krasojezdkyně v cirku dělá v kruhu z papíru. Potom opět se objevivši uprostřed rozptýlených paprsků tohoto roztráštěného měsíce, pohybovala nohama a rukama vyhazujíc všude kolem sebe tekuté sloupy, které padaly zpět na její krásné tělo jako déšť perel a dýmů. Opustil jsem docela tiše svou chatrč a plížil jsem se skoro po břiše skrze stromy mezi travou až k břehu ostrova, abych co možná nejdéle se těšil z této báječné scény, která se ztratila v modravých tůních řeky a obzoru.

Nevyprávěl jsem nikomu, co jsem spatřil; bylo to krásné pro třináctiletého hochu. Je pravda, že jsem měl tajnou naději, že to ještě uvidím. Desetkrát za sebou jsem se vrátil na své pozorovací stanovisko v těchže hodinách, za nocí právě tak čistých. To zjevení se nikdy opět neobjevilo. Kdo byl ten muž? kdo byla ta žena? Antonius a Kleopatra asi měli takové noci na Nilu. Nikdy nevyziměla tato



vzpomínka z mé duše právě tak jako první dojem tohoto nenadálého zjevení krásy mužovy a ženiny. Kolik melodií jsem napsal vyvoláváje si ten obraz! A podivná věc! má dětská obraznost byla unešena aniž by mé smysly byly pobouřeny. Poněvadž mne již ovládalo umění bez mého vědomí, a protože umění jest cudné.“

„Ah! příteli,“ zvolal Jakub zvedaje ruce a oči k nebi, „jak jest krásné umění, láska, mládí a život!“

A svým krásným hlasem, tak teplým, a tak dojímovým, vrhl do proudu této řeky, jenž jej právě činil mladým po padesáti letech, jednu ze svých nejkrásnějších a nejbásničtějších improvisací.

„Hola! paní,“ zavolal na převozníkovou, „vraťme se.“

Vstoupili jsme do loďky.

„A Zaza,“ řekl jsem mu, „co se s ní stalo?“ „Ah! můj milý, jest to velmi zajímavé, a byla by to studie pro vás. Vdala se tedy za svého krásného blondýna; nic jí nemohlo zabrániti v tom. Čím více jí říkali, že zemře mlád, tím více se mu chtěla věnovati, aby nezemřel aniž by byl milován. Láska, stále láska! Po třech letech manželství zemřel v Nize u ní a u přítele z koleje, chemika Pavla D..., který se mu věnoval a který jej ošetřoval v nemoci vystřídávaje tak mladou ženu, jejíž síly by nebyly stačily. Když Gaston zemřel, upadla Zaza do tiché a srdcervoucí bolesti, z níž by byla málem zemřela. Oblékala se do vlněného šatu a na hlavě nosila smuteční závoj. Ostříhala si nádher-

## SEN LETNÍ NOCI

né vlasy, které pohřbila s mrtvým. Po dvou letech jsem ji spatřil. Bylo mi tehdy devatenáct let. Byla stále ve smutku. Právě mi řekli, že se opět vdává a já z toho nevěřil ani slovu,

„Víš, co mi právě oznámili?“ řekl jsem jí ve smíchu.

„Co?“

„Že se vdáváš.“

„Je to pravda. Chtěla jsem ti to oznámiti.“

„Ah! A za koho se vdáváš?“

„Za pana Pavla D...“

„Gastonova přítele? toho, který jej s tebou ošetřoval?“

„Právě za něho. Tvrdí, že to je štěstí pru něho. Nemohu mu toho odepřít. Tolik miloval Gastona!“